

การค้นหาผู้นำชุมชน

ความนำ

ในบทที่ 3 เป็นการกล่าวถึงการคัดเลือกชุมชนชนบทเพื่อมา เป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ผลปรากฏว่าชุมชนหนองนาแซง เป็นตัวอย่างของชุมชนชนบทดั้งเดิม ชุมชนเนินสมบูรณ์ เป็นตัวอย่างของชุมชนชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลง และชุมชนศรีวิไล เป็นตัวอย่างของชุมชนชนบทกิ่ง เมือง

ในบทนี้จะ เป็นการกล่าวถึง การค้นหาผู้นำชุมชนชนบทในชุมชนทั้ง 3 ที่กล่าวแล้ว ซึ่งจะเป็นการกล่าวถึงหลักการ และวิธีการค้นหาระบุตัวผู้นำที่คิดค้นขึ้นโดยนักวิชาการต่างประเทศ ต่อจากนั้นก็จะเป็นวิธีการที่ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมสำหรับการค้นหา และคัดเลือกผู้นำชุมชนชนบทไทยทั้ง 3 แห่ง และสุดท้ายก็จะเป็นผลของการค้นหาและคัดเลือกผู้นำชุมชนชนบทไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ ชุมชนชนบทดั้งเดิม ชุมชนชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลง และชุมชนชนบทกิ่งเมือง ผู้นำชุมชนชนบทในแต่ละชุมชนที่สามารถค้นหาหรือระบุมาได้ นั้น จะเป็นตัวอย่างที่จะนำไปศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับอำนาจในบทต่อไป

หลักและวิธีการค้นหาระบุตัวผู้นำ

ในการศึกษาวิจัยผู้นำชุมชนชนบทไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้ ได้ทำการระบุคัดเลือกและค้นหาผู้นำชุมชนชนบทในชนบท 3 ประเภท เพื่อมาทำเป็นตัวอย่างในการศึกษาวิเคราะห์ วิธีการระบุตัวผู้นำที่ได้นำมาใช้ในวิจัยนี้ (และเป็นวิธีการ, หลักเกณฑ์ที่นิยมกันแพร่หลาย) มีอยู่ 3 วิธีคือ (Aiken and Mott, eds.1970 : 191-358)

1. วิธีการระบุตัวผู้นำโดยคนที่ชื่อเสียง (Reputational Technique)

วิธีนี้ ฟลอยด์ ฮันเตอร์ (Floyd Hunter) เป็นผู้นำมาใช้ครั้งแรก โดยมีฐานคติเบื้องต้นว่า บุคคลที่มีชื่อเสียงในทางที่ดีเป็นที่ยอมรับนับถือ และเชื่อถือฟังจากประชาชนก็คือผู้ที่มีอำนาจที่แท้จริงในชุมชน วิธีการนี้จะต้องออกไปสัมภาษณ์ประชาชนว่า บุคคลที่เขาถือว่าเป็นผู้นำ เป็นที่ยอมรับนับถือเชื่อถือฟัง และประชาชนทั่วไปยอมรับปฏิบัติตามเขานั้น เป็นใคร ซึ่งก็จะทำให้ได้รายชื่อ ผู้ที่ถูกระบุว่า เป็นผู้นำมาจำนวนหนึ่ง คนที่ถูกเสนอชื่อมามากที่สุดถือได้ว่า เป็นผู้นำที่มีอำนาจสูงสุด วิธีการนี้มี 2 แบบคือ (1) แบบขั้นตอนเดียว ผู้วิจัยที่จะใช้วิธีการนี้ ต้องออกไปสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนที่จะศึกษาว่า ใครคือผู้มีอำนาจมากที่สุดในชุมชนนี้ ใครคือผู้นำ หรือใครคือชนชั้นผู้นำในชุมชน โดยขอให้ประชาชนเสนอชื่อผู้นำมาจำนวนหนึ่งตามความเหมาะสม คนที่ถูกเสนอชื่อมากก็จะเป็นคนที่ถือได้ว่า มีอำนาจมากที่สุด (2) แบบสองขั้นตอน แบบนี้ในขั้นตอนแรกก็ทำเช่นเดียวกันกับแบบขั้นตอนเดียว พอได้รายชื่อผู้นำขึ้นมาจำนวนหนึ่งแล้ว ก็นำชื่อผู้นำเหล่านั้นมาเรียงลำดับ แล้วก็อาจจะนำรายชื่อเหล่านั้นไปให้ผู้รู้เรื่องเกี่ยวกับชุมชนดี (key informants) หรือผู้นำด้วยกันเอง เป็นผู้ตัดสินใจอีกทีว่า ผู้นำที่แท้จริงมีใครบ้าง อาจให้เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย แล้วมีการให้คะแนนลดหลั่นกันลงมา จากตัวอย่างถ้าให้เรียงลำดับ 1-5 โดยให้ผู้นำด้วยกันเองหรือให้ผู้รู้เรื่องเกี่ยวกับชุมชนดีจำนวน 100 คน เป็นผู้ระบุรายชื่อผลจากการระบุรายชื่อผู้นำ ก็สามารถจะคำนวณได้ดังนี้คือ

ตัวอย่าง (สมมติ)

$$\text{ลำดับที่ 1} = 20 \text{ ครั้ง} \quad \text{คะแนน} = 20 \times 5 = 100$$

$$\text{ลำดับที่ 2} = 15 \text{ ครั้ง} \quad \text{คะแนน} = 15 \times 4 = 60$$

$$\text{ลำดับที่ 3} = 20 \text{ ครั้ง} \quad \text{คะแนน} = 20 \times 3 = 60$$

$$\text{ลำดับที่ 4} = 15 \text{ ครั้ง} \quad \text{คะแนน} = 15 \times 2 = 30$$

$$\text{ลำดับที่ 5} = 30 \text{ ครั้ง} \quad \text{คะแนน} = 30 \times 1 = 30$$

$$\text{รวมคะแนนของผู้นำคนนั้นได้} = 280$$

จากตัวอย่างนี้ ผู้นำคนใดได้คะแนนมากที่สุดถือว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด ในทัศนะของผู้นำด้วยกัน หรือในทัศนะของผู้รู้เรื่องเกี่ยวกับชุมชน (key informants) ที่เราให้มา เป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งก็แล้วแต่ว่าจะให้ใคร เป็นผู้ตัดสินใจ

อย่างไรก็ดี ในการศึกษาระบุตัวผู้นำโดยวิธีการนี้ ไม่ว่าจะใช้แบบชั้นเดียว หรือแบบสองชั้น ในที่สุดก็จะได้รายชื่อของผู้นำจำนวนหนึ่งลดหลั่นกันลงมา ตั้งแต่คะแนนมากที่สุด ไปจนถึงคะแนนน้อย วิธีการนี้มีข้อดีตรงที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน เป็นผู้ตัดสินใจว่า ใครคือผู้นำของเขา ใครคือผู้มีอำนาจแท้จริงในชุมชนตามทัศนะของประชาชนผู้อยู่อาศัยอยู่ในชุมชน รวมทั้งกลุ่มผู้นำด้วยกันที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นด้วย แต่ก็มีข้อเสียซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์มากมายที่สำคัญก็ได้แก่ บุคคลที่ถูกเสนอชื่อจากประชาชนมากที่สุดนั้น ตามความเป็นจริงแล้ว อาจจะไม่มีความสำคัญก็ได้ หรือมีอำนาจแต่ก็ไม่มากตามที่เข้าใจ เพราะการวัดความเห็นของประชาชน ไม่ใช่การวัดอำนาจที่แท้จริงของบุคคล นอกจากนี้ก็มีข้อวิจารณ์ว่า ประชาชนอาจเข้าใจคำถามผิดไปได้ บางทีคนที่มีความสามารถทางสังคมต่ำ เช่นผู้นำกรรมกร กลับเป็นผู้มีอำนาจต่อรองทางการเมืองสูงก็เป็นได้ ฯลฯ

2. วิธีการระบุตัวผู้นำโดยดูที่การตัดสินใจ (Decision-making Technique)

วิธีการนี้โรเบิร์ต เอ. ดาห์ล (Robert A. Dahl) เป็นผู้นำไปใช้ในการศึกษาคั้งแรกที่ นิว เฮฟเวน (New Haven) โดยได้ใช้เกณฑ์การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นหลัก ผู้ที่มีบทบาทสำคัญและผลักดันให้การตัดสินใจนั้น เป็นไปตามความต้องการของตนได้มากที่สุดถือว่าเป็นผู้นำที่มีอำนาจมากที่สุด ฉะนั้นในการศึกษาจึงต้องมีการคัดเลือกจำนวนของการตัดสินใจในชุมชนตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน มาทำการศึกษาวิธีการศึกษาแบบนี้บางคน เรียกว่า การวิเคราะห์เหตุการณ์หรือการวิเคราะห์ประเด็น เพราะถือว่าใครที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจในประเด็นนั้นมากที่สุด ก็คือผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด โดยทั่วไปผลการศึกษาที่มีความเห็นว่ามีกลุ่มใดที่ผูกขาดอำนาจการตัดสินใจในทุกเรื่องทุกประเด็น ทุกเหตุการณ์ แต่ละกลุ่มต่างก็มีบทบาทที่มีส่วนแบ่งในการมีอำนาจการตัดสินใจในประเด็นที่ตนเองมีความสามารถมากกว่า ข้อดีของวิธีการนี้ก็คือ ทำให้รู้ว่าใครมีอำนาจที่แท้

จริงในชุมชนนั้น ในเหตุการณ์หรือประเด็นนั้น ๆ แต่ก็มีข้อเสียซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์แง่ที่ว่า จะเอาอะไรมาเป็นเกณฑ์ตัดสินใจในการเลือกประเด็นหรือเหตุการณ์มาศึกษา จะรู้ได้อย่างไรว่าประเด็นหรือเหตุการณ์นั้น ได้รับการตัดสินใจจนเป็นที่สิ้นสุดแล้ว ช่วงเวลาที่จะใช้ในการศึกษา จะใช้ช่วงเวลาใดมากน้อยเท่าใดจึงจะเหมาะสม นอกจากนั้นบางทีคนที่พบหาพบในการตัดสินใจ อาจเป็นเพียงผู้ที่อยู่เบื้องหลังก็เป็นได้ ทางค่านักสังคมวิทยาวิจารณ์ว่าเป็นการให้ความสำคัญปัจเจกบุคคลที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจมากกว่ากลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

3. วิธีการระบุผู้นำโดยดูที่ตำแหน่ง (Positional Technique)

วิธีการนี้จะทำการคัดเลือกผู้นำมาศึกษาด้วยวิธีการง่าย ๆ กล่าวคือใช้วิธีการดูตำแหน่งทั้งที่เป็นตำแหน่งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ใครหรือบุคคลใดที่มีตำแหน่งอยู่ในโครงสร้างขององค์กรนั้น ๆ ก็จะถูกรวบรวมรายชื่อ และจะถือว่าเป็นผู้นำที่ควรจะต้องนำมาศึกษาวิเคราะห์ต่อไป ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสูงสุดจะถือว่ามีอำนาจสูงสุดลดหลั่นกันลงมา วิธีการนี้มีข้อดีคือสะดวกและง่าย แต่ก็มีข้อเสียคือบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งนั้น อาจจะไม่ได้เป็นผู้นำที่แท้จริงก็ได้ เพราะอาจจะไม่มีบทบาท อำนาจ และอิทธิพลต่อประชาชนคนอื่น ๆ แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติการวิจัยจริง ๆ แล้ว ผู้วิจัยได้เน้นหนักในการใช้วิธีการที่ 1 และ ที่ 2 คือการระบุผู้นำโดยพิจารณาจากชื่อเสียง และการระบุผู้นำโดยดูที่การตัดสินใจ เป็นหลักทั้งนี้ เนื่องจากการค้นหาผู้นำมาศึกษาด้วยวิธีการทั้งสองอย่างแรก จะทำให้ได้ผู้นำที่มีตำแหน่งมาศึกษาอยู่แล้ว นอกเสียจากว่าผู้นำคนที่มีตำแหน่งคนนั้น ไม่มีบทบาทอะไรเลย ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าเขาไม่ใช่ผู้นำตามธรรมชาตินั่นเอง การใช้วิธีการ 2 อย่างแรกก็อาจจะไม่มีชื่อบุคคลที่มีตำแหน่งคนนั้น ซึ่งก็น่าจะเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ที่บุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้นำธรรมชาติอย่างแท้จริง ไม่ควรที่จะตกเป็นตัวอย่างในการศึกษา อย่างไรก็ตามผู้วิจัยก็ไม่ได้ละเลยวิธีการที่ 3 คือวิธีการระบุผู้นำโดยดูที่ตำแหน่งไปเลยทีเดียว แต่จะใช้เป็นวิธีการที่ใช้ตรวจสอบความถูกต้องของการระบุผู้นำตามสองวิธีการ

แรก กล่าวโดยสรุปก็คือ การวิจัยนี้ใช้วิธีการระบุตัวผู้นำด้วยวิธีการทั้งสามอย่างนั้นเอง เพียงแต่ไปเน้นหนักที่วิธีการที่หนึ่งและวิธีการที่สองมากกว่า เท่านั้นเอง

วิธีการที่ใช้สำหรับการค้นหาและคัดเลือกผู้นำชุมชนชนบททั้ง 3 แห่ง

วิธีการคัดเลือกค้นหาและระบุตัวผู้นำทั้ง 3 วิธีที่กล่าวมาแล้ว ต่างก็มีข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกันไป ในการวิจัยนี้ผู้เขียนได้ใช้วิธีการระบุตัวผู้นำ 2 วิธีแรกเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากมีความเห็นว่าผู้นำที่มีตำแหน่ง ถ้าหากว่าเขามีบทบาทมีอำนาจที่แท้จริง เขาก็จะถูกเสนอชื่อขึ้นมาเป็นผู้นำโดยประชาชนเป็นผู้เสนอเอง ในวิธีการระบุผู้นำโดยคนที่ชื่อเสียง และถ้าหากเขาไม่มีชื่อเสียงเพียงพอแต่ถ้าหากว่าเขาได้มีบทบาท และอิทธิพลในการตัดสินใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างแท้จริง เขาก็จะถูกระบุชื่อขึ้นมาจากผู้นำด้วยกัน หรือผู้ให้ข่าวสำคัญ (key informants) ในวิธีการระบุผู้นำโดยคนที่การตัดสินใจ แต่ถ้าหากว่าเขาเป็นผู้ที่มีตำแหน่ง แต่ไม่ได้ถูกระบุชื่อให้เป็นผู้นำ โดยวิธีการแรกทั้ง 2 วิธีนี้ ก็แสดงให้เห็นได้ว่าเขาไม่ใช่ผู้นำชุมชนแห่งนี้อย่างแท้จริง และการใช้วิธีแรกทั้งสองนี้มีข้อดีตรงที่ คนที่เป็นผู้นำและเป็นผู้ที่มีอำนาจที่แท้จริงภายในชุมชนไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนก็ได้ ผู้นำที่มีอำนาจนั้นอาจจะมาจากภายนอกชุมชน เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ประชาชนยอมรับ เชื่อฟัง และปฏิบัติตาม และเป็นผู้มีอำนาจอิทธิพลการตัดสินใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในชุมชนก็ได้

สำหรับการวิจัยนี้ ได้ใช้วิธีการค้นหาและระบุตัวผู้นำเพื่อมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. วิธีการค้นหาและคัดเลือกผู้นำโดยคนที่ชื่อเสียง (Reputational Technique)

1.1 เครื่องมือในการค้นหา

	การค้นหาผู้นำชุมชนโดยวิธีการนี้	ผู้วิจัยได้สร้าง
แบบสัมภาษณ์ขึ้นมาชุดหนึ่ง	โดยในแบบสัมภาษณ์นั้นได้มีจุดมุ่งหมายหลัก	ในการที่จะให้

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น ระบุว่าใครคือผู้นำ ๑ใครคือผู้มีอำนาจอิทธิพล ๑ใครคือคนที่ประชาชนทั่วไปในชุมชนให้การยอมรับ เชื่อฟังและปฏิบัติตามให้ประชาชนภายในชุมชน ระบุชื่อบุคคลที่เขาเห็นว่า เป็นผู้นำภายในชุมชนตามทัศนะของเขา ว่าจะมีใครบ้างที่เป็นผู้นำในชุมชนนั้น ๗ นอกจากนั้นแบบสัมภาษณ์ชุดนี้ยังช่วยทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับชุมชนแห่งนี้เพิ่มเติม อันได้แก่ ความสามารถดีเด่นของผู้นำที่ถูกเสนอชื่อ (ข้อ 14) บุคคลสำคัญที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องราวกรณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน (ข้อ 13) บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการประชุมพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ภายในชุมชน (ข้อ 11,12) และข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดหรือปัจจัยที่ทำให้ได้เป็นผู้นำ อันได้แก่ อายุ (ข้อ1) ตำแหน่ง-ในทางสาธารณะ (ข้อ2) ความมั่งคั่ง (ข้อ3-7) ความรู้ (ข้อ8) ความชำนาญ (ข้อ9) และการมีข่าวสารข้อมูล (ข้อ10) ทั้งนี้ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยทำให้ผู้วิจัยเข้าใจเหตุการณ์เรื่องราว และพื้นฐานบางอย่างของชุมชนนี้ก่อนที่จะเจาะลึกข้อมูลส่วนอื่น ๆ ต่อไป นอกจากนั้นยังเป็นประโยชน์ในการสร้างความคุ้นเคยกับประชาชน และผู้นำภายในชุมชนแห่งนั้น การได้รับทราบข้อมูลต่างๆของหัวหน้าครัวเรือนผู้ให้สัมภาษณ์นั้น ก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการประเมินค่าตอบของหัวหน้าครัวเรือนคนนั้นว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน เพียงใด และยังสามารถนำไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจของบุคคลจนได้รับการยอมรับให้ เป็นผู้นำ (ดูรายละเอียดแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 ในภาคผนวก ก. หัวข้อที่ ก.1)

ในการปฏิบัติการศึกษาวิจัยจริง ๆ แล้ว แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 นี้ ต้องมีการแก้ไขถึง 3 ครั้ง เนื่องจากการนำเอาแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบ (pretest) กับชุมชนที่ปฏิบัติการศึกษาจริง ๆ ปรากฏว่ามีข้อคำถามบางอย่างที่ไม่สอดคล้องเหมาะสมกับการวิจัย อีกประการหนึ่งเนื่องจากผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาให้เพิ่มเติมประเด็นบางอย่างเข้าไป รวมทั้งการตัดข้อคำถามที่ไม่จำเป็นออกไป แบบสัมภาษณ์ที่เสร็จสมบูรณ์แล้วได้นำไปสอบถามหัวหน้าครัวเรือนทุกครัวเรือนที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนนั้น

1.2 เกณฑ์ในการคัดเลือก

วิธีการระบุและค้นหาตัวผู้นำโดยดูที่ชื่อเสียงนี้ได้สร้างแบบ - สัมภาษณ์ไปสอบถามประชาชนภายในชุมชนทั้งหมดทุกครัวเรือน โดยการสอบถามหัวหน้า ครัวเรือนของทั้ง 3 ชุมชน โดยถามว่าผู้ที่ท่านยอมรับ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคือใครบ้าง ให้นำกรายชื่อตามที่ท่านเห็นเหมาะสม เมื่อรวบรวมรายชื่อผู้นำที่ประชาชนระบุมาแล้ว ก็นำมารวมคะแนน เรียงลำดับลดหลั่นกันลงมาจากคะแนนมากมาถึงคะแนนน้อย เป็น ประชากรที่จะใช้ในการศึกษาแต่ เนื่องจากมีผู้ได้รับการ เสนอชื่อให้ เป็นผู้นำมาก เกินไป จึงได้ใช้ เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1.2.1 คัด เลือกผู้นำที่มีคะแนนสูงสุดแล้ว ลดต่ำลงมาหลัง - จากนั้นจะนำมาตัดเกรดโดยแบ่งเป็น 3 เกรด หรือ 3 กลุ่ม คือ A, B และ C ทั้งนี้ได้ ใช้ เกณฑ์มาตรฐานในการจัดแบ่งกลุ่ม เกรดคะแนนที่มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่ ระดับ 0.90 และช่วงชั้นระหว่างแต่ละ เกรดมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 1

1.2.2 หลังจากการตัด เกรดตามวิธีการดังกล่าวแล้ว ผู้ที่ได้ เกรด A และ B ถือว่าอยู่ในกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุดและสูงรองลงมาซึ่งในการวิจัยนี้จะถือว่าเป็นบุคคลที่มีอำนาจได้รับการยอมรับให้ เป็นผู้นำ ส่วนผู้ที่ได้ เกรด C ถือว่าอยู่ในกลุ่มที่มี คะแนนต่ำ แสดงว่ามีอำนาจน้อยหรือมีไม่มากเท่าที่ควร ในการวิจัยนี้จะถือเสมือนว่าเป็น ประชาชนทั่วไป ยังไม่ถึงขั้นที่จะนับได้ว่าเป็นผู้นำหรือผู้มีอำนาจ

และด้วย เกณฑ์ในการคัดเลือกทั้ง 2 ข้อนี้อเอง ก็จะทำให้ได้ผู้ - นำจำนวนหนึ่งที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาวิจัยต่อไป ซึ่งผู้นำจำนวนนี้เป็นผู้นำที่ได้มาโดยวิธี การดูที่ชื่อเสียง และจะมีบุคคลที่มีตำแหน่งได้รับการคัดเลือก เข้ามา เป็นผู้นำตามวิธีการนี้ ด้วย

2. วิธีการค้นหาและคัดเลือกผู้นำโดยดูที่การตัดสินใจ (Decision Making Technique)

วิธีการดูที่การตัดสินใจคัดเลือกผู้นำเพื่อมาเป็นตัวอย่างในการศึกษานี้ได้ใช้วิธีการค้นหาเหตุการณ์ และประเด็นสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนแต่ละชุมชน เหตุการณ์และประเด็น เหล่านั้นมีความสำคัญที่มีผลกระทบต่อประชาชนทั่วไป เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญที่มีการถกเถียงประชุมและโต้แย้งกัน เพื่อหาทางในการปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุด วิธีการนี้ได้ใช้การสัมภาษณ์ผู้นำข่าวสำคัญที่รู้เรื่องภายในชุมชนจำนวนหนึ่ง บุคคลเหล่านี้จะถูกสัมภาษณ์โดยมีแบบสัมภาษณ์ที่ระบุถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ได้ผ่านไปแล้วในอดีตและเพิ่งเกิดขึ้นในอดีตอันใกล้อีกจำนวนหนึ่ง ถามผู้นำข่าวสำคัญว่าในเหตุการณ์สำคัญต่อไปนี้ใครบ้างที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ บุคคลอื่น ๆ ให้การยอมรับ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำแนะนำของเขา ให้ระบุชื่อมา 5 คน พร้อมทั้งให้เรียงลำดับความสำคัญมาให้ด้วย (ดูรายละเอียดแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 ในภาคผนวก ก. หัวข้อที่ ก.2) เมื่อรวบรวมแบบสัมภาษณ์ได้หมดแล้ว ก็จะนำมารวมคะแนนของแต่ละคน ซึ่งก็ใช้วิธีการรวมคะแนนเช่นเดียวกับการระบุตัวผู้นำ โดยดูที่ชื่อเสียงแบบสองชั้น (ที่เป็นชั้นที่สอง) ซึ่งในที่สุดก็จะได้รายชื่อผู้นำที่มีบทบาทในการตัดสินใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ มาจำนวนหนึ่งมีคะแนนลดหลั่นกันลงมา จากมากไปหาน้อยหลังจากนั้นก็คะแนนมาตัดเกรด A, B และ C ตามเกณฑ์ในการคัดเลือก เช่นเดียวกับวิธีการดูที่ชื่อเสียงที่ได้กล่าวแล้วส่วนประเด็นการตัดสินใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน ขณะที่ทำการศึกษาจะใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสอบถามจากผู้รู้ต่าง ๆ ซึ่งก็จะทำให้ได้ผู้นำที่มีบทบาทในการตัดสินใจมาอีกจำนวนหนึ่ง ที่จะต้องนำมารวมกับผู้นำที่ได้จากการดูการตัดสินใจในอดีต ซึ่งก็ถือเป็นตัวอย่างที่จะต้องนำมาศึกษาวิจัย เช่นเดียวกัน

สำหรับบุคคลที่มีตำแหน่ง ถ้าหากว่ามีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจประเด็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ก็จะเป็นผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้นำคนหนึ่งเช่นเดียวกัน แต่เป็นผู้นำในฐานะผู้ที่มิบทบาทสำคัญในการตัดสินใจที่มีอำนาจที่แท้จริง

3. การตรวจสอบผลการคัดเลือกกับวิธีการคู่ที่ตำแหน่ง

(Positional Technique)

เมื่อได้ทำการคัดเลือกผู้นำที่จะเป็นตัวอย่างในการศึกษาคู่ด้วยวิธีการทั้งสองใน 3 ชุมชนแต่ละชุมชนแล้ว ก็จะมีการรายชื่อผู้นำที่ได้จากทั้งสองวิธีการมารวมกัน ซึ่งก็จะมีรายชื่อส่วนหนึ่งซ้ำกันนั้นก็หมายความว่า ผู้นำเหล่านั้น เป็นทั้งผู้นำที่มีชื่อเสียง ในขณะที่เดียวกันก็ เป็นผู้นำที่มีบทบาทในการตัดสินใจด้วย ผู้นำที่ได้จากทั้งสองวิธีจะถูกนำมาตรวจสอบกับวิธีการระบุผู้นำโดยคู่ที่ตำแหน่งก่อนที่จะนำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

การค้นหาและคัดเลือกผู้นำในชุมชนชนบทดั้งเดิม: ชุมชนหนองนาแซง

1. ผู้นำโดยวิธีการคู่ที่ชื่อเสียง

ชุมชนหนองนาแซงมีครัวเรือนทั้งหมด 167 ครัวเรือน (ศูนย์ประสานงานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ 2529) สามารถสอบถามข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนได้จริง 165 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 98.8 ของครัวเรือนทั้งหมดได้ในชุมชนแห่งนี้ ที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้มี 2 ครัวเรือน ทั้งนี้เนื่องมาจากทั้ง 2 ครัวเรือนนี้ได้ไปประกอบอาชีพในท้องที่อื่นในบางฤดูกาล สำหรับผลของการรวมคะแนนว่าใครที่ถูกระบุว่าเป็นผู้นำชุมชนมีทั้งหมด 36 คน หลังจากที่ได้พิจารณาตามเกณฑ์ในการคัดเลือก 2 ประการแล้ว ปรากฏว่ามีคะแนนลดหล่นกันจากมากไปหาน้อยดังนี้

ตารางที่ 4.1 ผู้นำโดยวิธีการคู่ที่ชื่อเสียงของชุมชนหนองนาแซง

รายชื่อผู้นำ	คะแนน	ลำดับที่
นาย บัว เรียน กรองกาญจน์ (น้ำเรียน)	123	1
นาย อาคา คางจ (พ่อตุ้มมา)	114	2
นาย จันทวง คำมูล (พ่อตุ้มจา)	112	3

รายชื่อผู้นำ		คะแนน	ลำดับที่
นาง มั่ง	ดาจง (แม่ตุ้มมา)	110	4
นาย ทองมา	เข็อกกลาง	96	5
นาย ปุ่น	เข็อกกลาง	71	6
นาง กอง	คำมา (แม่ตุ้ม่ม)	71	7
นาย กาล	ธรรมเทศ	59	8
นาง ทองคำ	พรมทา (ยายต้อย)	55	9
นาย ประหยัด	โป้เปิด	47	10
นาง ยอน	วังสะพันธ์ (อาแม่พอน)	45	11
นาง ชม	จันทร์สะอาด (ยายตีม)	44	12
หลวงปู่พันธัมมวโร		41	13

จากการสอบถามหัวหน้าครัวเรือนปรากฏว่ามีผู้ถูกเสนอชื่อให้ เป็นผู้นำทั้งสิ้น 36 คน แต่เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ในการคัดเลือกทั้ง 2 ประการแล้วพบว่า มีผู้ที่อยู่ในเกณฑ์พิจารณาว่าเป็นผู้นำชุมชน โดยวิธีการคู่มือที่ชื่อเสียงจำนวน 13 คน ตามตารางที่เสนอแล้วข้างต้น (รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ดูได้ในภาคผนวก ข. หัวข้อที่ ข.4, ข.4.1)

2. ผู้นำโดยวิธีการคู่มือที่การตัดสินใจ

ในการค้นหาและคัดเลือกผู้นำโดยวิธีการคู่มือที่การตัดสินใจนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามเรื่องราวกรณีต่าง ๆ จากประชาชนภายในชุมชนว่า มีกรณีใดบ้างที่เป็นเรื่องราวที่มีผลกระทบต่อประชาชนภายในชุมชนที่มีการถกเถียงโต้แย้ง พิจารณาผลดีผลเสียและความเหมาะสมที่ควรจะนำมาปฏิบัติในชุมชนแห่งนี้ พบว่ามีกรณีเรื่องราวต่าง ๆ อยู่ 9 กรณีเรียงลำดับจากเหตุการณ์ในปัจจุบันลงไปถึงอดีตที่พอจะจดจำกันได้ เป็นดังต่อไปนี้

- 2.1 ปี 2530 การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการ
การโภชนาการเลี้ยงอาหารกลางวัน แก่เด็กนักเรียน
โรงเรียนบ้านหนองนาแซง ซึ่งเป็นลูกหลานของชาวบ้าน
- 2.2 ปี 2528 การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ
ขุดลอกหนองนาแซง
- 2.3 ปี 2527-2528 การตัดสินใจเกี่ยวกับการสร้างศาลา
เทอดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครบ 5
รอบ ที่วัดคอนเจ้าปู่ธรรมวโรเจริณธรรม
- 2.4 ปี 2527 การตัดสินใจเกี่ยวกับการก่อตั้งกองทุน เอนก
ประสงค์, ร้านค้า เอนกประสงค์
- 2.5 ปี 2525 การตัดสินใจเกี่ยวกับการหาทุนและการสร้าง
ป้ายโรงเรียน ชุ่มประคุดูเข้าโรงเรียนรั้วโรงเรียน
ฉลองครบรอบ 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์
- 2.6 การตัดสินใจเกี่ยวกับการสร้างบ้านพักครู และการย้าย
บ้านพักครูในโรงเรียน
- 2.7 ปี 2524-2525 การตัดสินใจเกี่ยวกับการแบ่งและจัดสรร
ที่ดินสาธารณะหน้าโรงเรียนให้ เป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน
แก่ชาวบ้านยากจน
- 2.8 การตัดสินใจเกี่ยวกับการทำบุญประจำปี เช่น บุญมหาชาติ
บุญกฐิน ฯลฯ

2.9 การตัดสินใจเกี่ยวกับการให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดแก่ โค กระบือของชาวบ้านที่มีประจำทุกปี

จากเหตุการณ์นี้และเรื่องราวทั้ง 9 กรณีนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ให้ข่าวสำคัญ (key informants) จำนวน 25 คน (ดูรายชื่อผู้ให้ข่าวสำคัญของชุมชนหนองนาแซงในภาคผนวก ข. หัวข้อที่ ข.1) ว่า ในเหตุการณ์กรณีต่าง ๆ เหล่านี้มีผู้ใดที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ บุคคลอื่นให้การยอมรับ เชื้อฟัง และปฏิบัติตามเขา ให้ตอบมา 5 คน พร้อมทั้งเรียงลำดับความสำคัญตามบทบาทมาด้วย (ดูรายละเอียดแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 ในภาคผนวก ก. หัวข้อที่ ก.2 สำหรับชุมชนหนองนาแซง)

ผลการรวมคะแนนเพื่อระบุว่าบุคคลใดได้รับการเสนอชื่อให้ เป็นผู้นำชุมชนโดยวิธีการคู่มือที่การตัดสินใจ มีจำนวนถึง 44 คน แต่เมื่อได้พิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือกแล้ว ปรากฏว่ามีบุคคลที่มีคะแนนสูงในเกณฑ์ที่จะเป็นผู้นำจำนวน 15 คน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ข. หัวข้อที่ ข.7 และ ข.7.1) โดยมีคะแนนเป็นลำดับลดหลั่นกันดังนี้ ตารางที่ 4.2 ผู้นำโดยวิธีการคู่มือที่การตัดสินใจของชุมชนหนองนาแซง

รายชื่อผู้นำ		คะแนน	ลำดับที่
นาย อาคา	คางจ	764	1
นาย ทองมา	เชื้อกลาง	444	2
นาย หนูน	คำวาปี (พ่อชล)	282	3
นาย นายเคน	พานเหนือ	165	4
นาย จันทวง	คำมูล	124	5
นาย ไสย	เพ็งมี	90	6
นาย ประหยัด	โป้เปิด	64	7
นาย ถัน	หาญคำหล้า	41	8
นาง ชม	จันทร์สะอาด	24	9
นาย กาล	ธรรมเทศ	24	10

รายชื่อผู้นำ	คะแนน	ลำดับที่	
นาย บัวเรียน	กรองกาญจน์	18	11
นาง ทองคำ	พรมทา	15	12
นาง ยอน	วังสะพันธ์	9	13
นาง ชาละวัน	ดาจง	6	14
นาย ปุ่น	เชื้อกลาง	3	15

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า คะแนนที่ได้รับของผู้นำแต่ละคนมีความแตกต่างกันอย่างมาก ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าการมีบทบาทในการตัดสินใจกรณีต่าง ๆ แตกต่างกันมาก ทั้งในแง่ของความถี่ และระดับอำนาจอิทธิพลในการผลักดันการตัดสินใจให้เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการนั่นเอง อีกประการหนึ่งผู้นำโดยวิธีการคู่มือการตัดสินใจที่ได้ใหม่ทั้ง 15 คนนี้มีจำนวนถึง 10 คนที่ได้รับการระบุให้เป็นผู้นำ โดยการคู่มือที่ชื่อเสียง (สำหรับวิธีการคิดคะแนนผู้นำโดยวิธีการนี้ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ข. หัวข้อที่ ข.10)

สำหรับเหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ระหว่างที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในชุมชนแห่งนี้ มีการประชุมพิจารณาปัญหากันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง บางเดือนที่มีปัญหาเร่งด่วนก็อาจจะประชุมเดือนนั้น 2-3 ครั้ง การประชุมพิจารณาปัญหาของชุมชนแห่งนี้เป็นการประชุมกลุ่มใหญ่ สมาชิกภายในชุมชนที่สนใจสามารถเข้าร่วมประชุมได้หมด ไม่ว่าเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้ชายและผู้หญิง ต่างก็เข้าร่วมประชุมรับฟัง เรื่องราวและพิจารณาปัญหา การประชุมมักจะกระทำในตอนกลางคืนโดยใช้ศาลาวัด เป็นที่นัดประชุม ในการประชุมตอนกลางคืนก็มีบ้างเมื่อมีงานสำคัญ เช่น งานบุญ ประเพณีและศาสนา โดยอาศัยช่วงเวลาที่คนมาอยู่ในที่ชุมชน เป็นจำนวนมาก ก็จะมีการหยิบยกปัญหาขึ้นมาพิจารณากันเลย ฉะนั้นคนเฒ่าคนแก่จึงมักมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจไม่น้อย เนื่องจากว่าการประชุมได้จัดกันที่ศาลาวัดและวันสำคัญทางประเพณีและศาสนา ส่วนการประชุมแบบที่เป็นทางการในรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้านนั้นมีน้อยมาก หรือแทบไม่

มีเลย การบันทึกการประชุมไม่ได้กระทำตามรูปแบบของทางราชการกำหนด ฉะนั้นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับจึงเกิดจากการสังเกตการณ์มากกว่าการค้นคว้าจากรายงานการประชุม

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในหลาย ๆ เหตุการณ์ในชุมชนแห่งนี้ ได้พบว่าบุคคลที่มีบทบาทมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนภายในชุมชนได้แก่

1. นายประหยัด โป้เปิด (สวัสดี)
2. นายอำคา คาง
3. นายไสว เพ็งมี
4. นายถัน หาญคำหล้า
5. นายหนูน ถ้าวาปี
6. นางมั่ง คาง
7. นายบัว เรียน กรองกาญจน์
8. นายทองมา เชื้อกลาง
9. นายเคน พานเหนือ
10. นางชม จันทร์สะอาด
11. นายสงวน อินทรพาณิชย์

จะเห็นว่าผู้นำที่ได้จากการสังเกตการณ์ โดยดูการตัดสินใจเหตุการณ์ในปัจจุบัน (ระหว่างที่ทำการวิจัย) ผู้ที่มีบทบาทเด่น ๆ มีทั้งหมด 11 คน ในจำนวนนี้มี 9 คน ที่ถูกระบุว่าเป็นผู้นำโดยดูที่การตัดสินใจเหตุการณ์ในอดีต แสดงให้เห็นว่าการค้นหาและระบุตัวผู้นำโดยดูการตัดสินใจเหตุการณ์ในอดีต มีความใกล้เคียงกับการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย อย่างไรก็ตามผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจเหตุการณ์ในปัจจุบันมีมากกว่า 11 คน แต่ได้คัดเลือกเอามา 11 คนที่มีบทบาทเด่น ๆ ในการชักจูงให้ประชาชนยอมรับ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามในเหตุการณ์สำคัญ ๆ เท่านั้น

3. การตรวจสอบผลการคัดเลือกผู้นำจากวิธีการทั้งสองกับวิธีการที่

ตำแหน่ง

การค้นหาและคัดเลือกผู้นำโดยวิธีการคู่อันตรายที่เสี่ยงกับวิธีการคู่อันตรายที่ปลอดภัย ทำให้ได้ผู้นำชุมชนหนองนาแซง ที่จะนำไปศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับอำนาจต่อไป แต่ก่อนที่จะนำไปศึกษาวิเคราะห์ต่อไปนั้น ผู้วิจัยได้นำผลการคัดเลือกด้วยวิธีการทั้งสองมาตรวจสอบกับวิธีการระบุผู้นำ โดยคู่อันตรายที่เสี่ยง ถ้าหากพบว่ามีผู้นำโดยตำแหน่งบางคนที่ยังไม่ได้ถูกคัดเลือกมา แต่เมื่อผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า เขาเป็นผู้นำคนหนึ่งในกลุ่ม ก็อาจจะถูกพิจารณาให้มาร่วมกับผู้นำที่ได้จากการคัดเลือกด้วยวิธีการทั้งสอง เป็นผู้นำของกลุ่มแห่งนี้ ไปศึกษาวิเคราะห์ต่อไป อีกประการหนึ่งก็เป็นการตรวจสอบว่าผู้นำที่ได้คัดเลือกมาแล้วนั้น เป็นผู้ที่มีตำแหน่งอะไรบ้าง ในโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มแห่งนี้ ซึ่งผลการตรวจสอบเป็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 ตรวจสอบผลการคัดเลือกผู้นำชุมชนหนองนาแซง กับวิธีการคู่อันตรายที่เสี่ยง

ที่	ชื่อผู้นำ	โดยวิธีการคู่อันตรายที่เสี่ยง	โดยวิธีการคู่อันตรายที่ปลอดภัย	การมีตำแหน่ง
1.	นาย บัว เรียง กรองกาญจน์	/	/	-
2.	นาย อาคา ดาจง	/	/	อดีต ผอ.บ.
3.	นาย จันทวง คำมูล	/	/	ผสส.
4.	นาง มุ่ง ดาจง	/	/	-
5.	นาย ทองมา เข็อกกลาง	/	/	อดีต ผ.บ. ผอ.บ.
6.	นาย ปุ่น เข็อกกลาง	/	/	อดีต กม.
7.	นาง กอง คำมา	/	-	-
8.	นาย กาล ธรรมเทศ	/	/	-
9.	นาง ทองคำ พรหมทา	/	/	-
10.	นาย ประหยัด โป้เปิด	/	/	ผอ.บ.

ที่	ชื่อผู้นำ	โดยวิธีการ คู่มือเสี่ยง	โดยวิธีการ คู่มือการตัดสินใจ	การมีตำแหน่ง
11.	นาง ยอน วังสะพันธ์	/	/	-
12.	นาง ชม จันทรสะอาด	/	/	-
13.	หลวงปู่พัน	/	-	เจ้าอาวาสวัด ดอนเจ้าปู่
14.	นาย หนูน ฉ่าวาปี	-	/	กม., อสม., ประธาน ทสปช.
15.	นาย เคน นานเหนือ	-	/	-
16.	นาย ไสย เฟ็งมี	-	/	-
17.	นาย ถัน หาญคำหล้า	-	/	-
18.	นาง ชาละวัน คางจ	-	/	-
19.	นาย สงวน อินทรพาณิชย์	-	/	กม., ผลส.

การประชุมครั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าไม่ควรเพิ่มผู้มีตำแหน่งบางคน เข้าไป
เป็นผู้นำชุมชนที่จะใช้ศึกษาต่อไป เพราะเห็นว่าไม่ได้มีบทบาทสำคัญในการ เป็นผู้นำตามนิยาม
ของการวิจัยนี้

4. สรุปผลการคัดเลือกผู้นำในชุมชนชนบทดั้งเดิม

จากการค้นหาและคัดเลือกผู้นำชุมชนหนองนาแซง ด้วยวิธีการทั้ง
สามที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ได้ผู้นำที่จะนำไปศึกษาวิเคราะห์ เกี่ยวกับบ้านงานขั้นต่อไป
จำนวน 19 คน และมีรายชื่อดังนี้คือ

1. นายบัว เรียน กรองกาญจน์
2. นายอาคา ดาจง
3. นายจันทรง คำมูล
4. นางมั่ง ดาจง
5. นายทองมา เชื้อกลาง
6. นายบุ่น เชื้อกลาง
7. นางกอง คำมา
8. นายกาล ธรรมเทศ
9. นางทองคำ พรมทา
10. นายประหยัด โป้เปิด
11. นายยอน วังสะพันธ์
12. นางชม จันทระอาด
13. หลวงปู่พัน
14. นายหนุ คำวาปี
15. นายเคน บานเหนือ
16. นายไสย เพ็งมี
17. นายถัน หาญคำหล้า
18. นางชालะวัน ดาจง
19. นายสงวน อินทรพาณิชย์

การค้นหาและคัดเลือกผู้นำในชุมชนชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลง : ชุมชนโพนสมบรณ์

1. ผู้นำโดยวิธีการดูที่ชื่อเสียง

ชุมชนโพนสมบรณ์มีครัวเรือนทั้งหมด 379 ครัวเรือน * สามารถสอบถามข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนได้จริง 371 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 97.89 ของครัวเรือนทั้งหมดในชุมชนแห่งนี้ที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้มี 8 ครัวเรือน ทั้งนี้เนื่องจากว่ามี 7 ครัวเรือนได้โยกย้ายไปประกอบอาชีพในท้องที่อื่น เป็นการชั่วคราวบางฤดูกาล ส่วนอีกหนึ่งครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนไม่ให้ความร่วมมือในการวิจัย

สำหรับผลการรวมคะแนนว่า ใครบ้างที่ถูกระบุว่าเป็นผู้นำชุมชนหลังจากที่ได้พิจารณาตามเกณฑ์ในการคัดเลือก 2 ประการแล้ว ปรากฏว่ามีคะแนนลดหลั่นกันจากมากไปหาน้อย เป็นดังต่อไปนี้

* ข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2 ค.) โดยศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ ร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย เมื่อปี พ.ศ.2529 พบว่ามีครัวเรือนในชุมชนแห่งนี้จำนวน 354 ครัวเรือน แต่หลังจากการสำรวจแล้วประมาณ 1 ปี ได้มีครัวเรือนเพิ่มขึ้นในชุมชนแห่งนี้อีกเป็น 379 ครัวเรือน ในการวิจัยนี้ได้ใช้ข้อมูลจริงในขณะที่ทำการวิจัย เมื่อเดือน เมษายน 2530

ตารางที่ 4.4 ผู้นำโดยวิธีการคู่มือที่ชื่อเสียงของชุมชนโนนสมบูรณ์

รายชื่อผู้นำ	คะแนน	ลำดับที่
นาย จวี คัชรินทร์	252	1
นาย บุญเลี้ยง บุตรคา	246	2
นาย นิกรณ บัวคำ	172	3
นาย สูด กิติกังวล	153	4
นาย บุญถึง บุตรโคตร	153	5
นาย บุญทัน ฤทธิ์ลือไกร	128	6
นาย สมเกียรติ พระนคร	124	7
นาย จรูญ บัวคำ	122	8
นาย คำฟู สมบัติ	117	9
นาย สมัย คำรัตน์	96	10
หลวงพ่อบุณย	85	11
นาย โฉน สมบัติ	77	12
นาย ชู บุตรเจริญ	64	13
นาย สงวน คุณมี	52	14
นาย สุทัศน์ จารุจิตร	48	15
นาย เจริญ เห่งน้อย	47	16
นาย จำรัส บัวคำ	46	17
นาย บุญ สารักษ์	46	18
นาย ชุ่น พุฒบุญ	42	19
นาย ผง โพธิ์คำ	38	20
นาย มั่นส ทืหอคำ	33	21

จากการสอบถามหัวหน้าครัวเรือน ปรากฏว่ามีผู้ที่ถูกเสนอชื่อให้ เป็นผู้ นำ
ทั้งสิ้น จำนวน 61 คน แต่เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ในการคัดเลือกทั้งสองประการ
แล้ว พบว่ามีผู้ที่มีคะแนนอยู่ในเกณฑ์พิจารณาว่า เป็นผู้ นำชุมชนโดยวิธีการคูที่ชื่อเสียง จำนวน
21 คนตามตารางที่ 4.4 ที่เสนอแล้วข้างต้น (รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ดูได้ในภาค
ผนวก ข. หัวข้อที่ ข.5 และ ข.5.1)

2. ผู้นำโดยวิธีการคูที่การตัดสินใจ

ในการค้นหาและคัดเลือกผู้นำโดยวิธีการคูที่การตัดสินใจนี้ ผู้วิจัย
ได้สอบถามเรื่องราวกรณีต่างๆ จากประชาชนภายในชุมชนว่า มีกรณีใดบ้างที่เป็นเรื่องราว
ที่มีผลกระทบต่อประชาชนภายในชุมชน มีการถกเถียงโต้แย้ง พิจารณาผลดีผลเสียและ
ความเหมาะสมที่ควรจะนำมาปฏิบัติในชุมชนแห่งนี้ พบว่ามีกรณีเรื่องราวต่าง ๆ อยู่ 13
กรณี เรียงลำดับจากเหตุการณ์ในปัจจุบันลงไปถึงอดีตที่พอจะจดจำกันได้ เป็นดังต่อไปนี้

- 2.1 ปี 2530 การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการ
โภชนาการ เสี่ยงอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียน
- 2.2 ปี 2530 การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการ
ล้อมรั้วอ่างเก็บน้ำห้วยบอน (คงต้อง)
- 2.3 ปี 2530 การตัดสินใจเกี่ยวกับการสร้างและฉลองพระ
อุโบสถวัดศรีเมืองธรรมคุณ
- 2.4 ปี 2529 การตัดสินใจเกี่ยวกับการย้ายศาลาที่พักผู้โดยสาร
มาไว้ที่โรงเรียนตดแดงเป็นศาลาวันปิยะมหาราช
- 2.5 ปี 2529 การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดงานบุญบั้งไฟ ซึ่งจัด
ยิ่งใหญ่กว่าทุกปี

- 2.6 ปี 2529 การตัดสินใจเกี่ยวกับการสมทบทุนและร่วมกันก่อสร้างประตูปุศุบอลโรงเรียนโนนสมบูรณ์
- 2.7 ปี 2526, 2529 การตัดสินใจเกี่ยวกับการสร้าง และซ่อม-เสริมศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กที่วัดศรี เมืองธรรมคุณ
- 2.8 ปี 2528 การตัดสินใจเกี่ยวกับการสร้างศาลาพักหรือบ้านพักคนไข้ในสถานีนอนามัยตำบลโนนสมบูรณ์
- 2.9 ปี 2528 การตัดสินใจเกี่ยวกับการสมทบทุนจัดหาเครื่องขยายเสียง และหอกระจายข่าวในโรงเรียน
- 2.10 ปี 2527 การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดงานหาทุนซื้อเครื่องดนตรี ให้แก่นักเรียนในโรงเรียน
- 2.11 ปี 2527 การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการตัดถนนรอบบ้านจากวัดศรี เมืองธรรมคุณถึงวัดสันติสามัคคี
- 2.12 ปี 2525 การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดตั้งธนาคารข้าว (ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ที่บ้านนายนิกรณ์ บัวคำ)
- 2.13 การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดงานบุญประจำปี เช่น บุญมหาชาติ บุญกรู้น ฯลฯ

จากเหตุการณ์และเรื่องราวทั้ง 13 กรณีนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ให้ข่าวสำคัญ (key informants) จำนวน 23 คน (ดูรายชื่อผู้ให้ข่าวสำคัญของชุมชนโนนสมบูรณ์ใน ภาคผนวก ข. หัวข้อที่ ข.2) ว่าในเหตุการณ์กรณีต่าง ๆ เหล่านี้มีผู้ใดมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจบุคคลอื่นให้การยอมรับ เชื่อฟังและปฏิบัติตาม เขาให้ตอบมา 5 คน พร้อมทั้งเรียงลำดับ

ความสำคัญตามบทบาทมาด้วย (ดูรายละเอียดแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 ในภาคผนวก ก. หัวข้อที่ ก.2 สำหรับชุมชนโนนสมบูรณ์)

ผลการรวมคะแนนเพื่อระบุว่าบุคคลใดได้รับการเสนอชื่อ ให้เป็นผู้นำชุมชน โดยวิธีการคู่มือการตัดสินใจ มีจำนวนถึง 42 คน แต่เมื่อได้พิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือกแล้ว ปรากฏว่ามีบุคคลที่มีคะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่จะเป็นผู้นำได้จำนวน 20 คน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ข. หัวข้อที่ ข.8 และ ข.8.1) โดยมีคะแนนเป็นลำดับลดหลั่นกันดังนี้

ตารางที่ 4.5 ผู้นำโดยวิธีการคู่มือการตัดสินใจของชุมชนโนนสมบูรณ์

รายชื่อผู้นำ		คะแนน	ลำดับที่
นาย ฉวี	ศิรินทร์	1,238	1
นาย บุญทัน	ฤทธิ์สื่อไกร	546	2
นาย มั่นส	ทีหอคำ	430	3
นาย บุญเลี้ยง	บุตรดา	325	4
นาย บุญถึง	บุตรโคตร	300	5
นาย นิกรณ	บัวคำ	295	6
หลวงพ่อบุณย	ธรรมรส	232	7
นาย สมเกียรติ	พระนคร	128	8
นาย สด	กิตติกังวล	122	9
นาย คำท้าว	สมบัติ	85	10
นาย วิเชียร	พันธมย์	82	11
นาย สงวน	คุณมี	71	12
นาย โส	บุตรจันทร์	70	13
นาย บุญหนา	วิเศษศิลป์	65	14
นาย จำรัส	จารุจิตร	63	15
นาย ชู	บุตรเจริญ	53	16

รายชื่อผู้นำ		คะแนน	ลำดับที่
นาย คำแดง	สายแก้ว	27	17
นาย เจริญ	เหง้าน้อย	11	18
นาย สมัย	คำรัตน์	3	19
นาย โผน	สมบัติ	3	20

จากตารางที่ 4.5 จะเห็นว่าคะแนนที่ได้รับของผู้นำแต่ละคนมีความแตกต่างกันอย่างมาก ทั้งนี้ก็ เนื่องจากว่าการมีบทบาทในการตัดสินใจกรณีต่าง ๆ แตกต่างกันไป ทั้งในแง่ของความถี่ และระดับของอำนาจอิทธิพลในการผลักดันการตัดสินใจให้เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการนั่นเอง ตัวอย่างเช่น นายจวี ศัชรินทร์ ซึ่งมีตำแหน่งเป็นกำนันด้วย เมื่อมีเหตุการณ์และกรณีต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในชุมชน นายจวี ศัชรินทร์ก็จะเข้าร่วมทุกครั้ง และมีบทบาทสำคัญในทุก ๆ เรื่องทุก ๆ ครั้ง ฉะนั้นคะแนนที่นายจวีได้รับจำนวน 1,238 คะแนน ซึ่งแตกต่างจากผู้ที่มีคะแนนเป็นอันดับสองเป็นอย่างมาก คือ นายบุญทัน ฤทธิลือไกร (ซึ่งเป็นผู้นำหมู่บ้านหมู่ 10 ที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแห่งนี้) ได้คะแนนเพียง 546 คะแนน ผู้นำคนอื่น ๆ ก็มีคะแนนลดหลั่นกันลงมาตามลำดับ (สำหรับวิธีการคิดคะแนนผู้นำโดยวิธีการนี้ ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ข.หัวข้อที่ ข.11)

ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งก็คือ ผู้นำโดยวิธีการคู่ที่การตัดสินใจที่ได้ทั้งหมดทั้ง 20 คนนี้ มีจำนวน 15 คน ที่ได้รับการระบุให้เป็นผู้นำโดยการคู่ที่ชื่อเสียง (ดูตารางที่ 4.4 และตารางที่ 4.5)

สำหรับเหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันระหว่างที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในชุมชนแห่งนี้มีการประชุมพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นเองที่ต้องมีการตัดสินใจร่วมกัน เพราะว่าเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชนทุกคนภายในชุมชน การประชุมพิจารณาของชุมชนนี้สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. เป็นการประชุมปัญหาและเรื่องราวที่สำคัญที่สามารถตัดสินใจได้ โดยตัวแทนชาวบ้าน กล่าวคือ เป็นการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ที่สำคัญบางคนจาก 3 หมู่บ้านที่รวมกันเป็นชุมชนแห่งนี้ การประชุม เช่นนี้ เป็นการตัดสินใจร่วมกันที่เกิดขึ้นเป็นส่วนมาก เช่น การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดงานบุญประจำปีต่าง ๆ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มาแจกของและให้บริการต่าง ๆ การให้ความร่วมมือกับทางราชการบางอย่าง ฯลฯ โดยทั่วไป สถานที่ประชุมมักจะจัดให้มีในบ้านผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 (กำนันตำบลโนนสมบูรณ์)

2. เป็นการประชุมที่เกี่ยวกับปัญหาและเรื่องราวที่สำคัญมาก มีผลกระทบต่อประชาชนทุกครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ ประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ผลของการประชุมจะเป็นการลงมติหรือใช้เสียงส่วนใหญ่ของผู้เข้าร่วมประชุมโดยไม่มีการนับคะแนน แต่ใช้การสังเกตปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วมประชุมและคะแนนใจของคนส่วนใหญ่ การประชุมประเภทนี้เกิดขึ้นไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับการประชุมประเภทที่หนึ่ง ข้อสังเกตเกี่ยวกับการประชุมประเภทนี้ก็คือ ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ชาย และเป็นผู้ที่สนใจในปัญหานั้นจริง ๆ ผู้หญิงเข้าร่วมประชุมเป็นส่วนน้อย เรื่องที่เกี่ยวกับการประชุมตัดสินใจ เช่นนี้ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับการป้องกันน้ำท่วม การประชุมเกี่ยวกับการทำและปรับปรุงถนนภายในชุมชน การประชุมเกี่ยวกับอาหารกลางวันของนักเรียน เป็นต้น สำหรับสถานที่ประชุมโดยทั่วไปมักจะใช้โรงอาหารและห้องเรียนชั่วคราวของโรงเรียนโนนสมบูรณ์

เนื่องจากการประชุมทั้ง 2 ประเภทไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดบันทึก หรือการเขียนรายงานการประชุม ฉะนั้นการสังเกตการณ์จึงเป็นวิธีการเดียวที่ผู้วิจัยได้ใช้ในการค้นหาความจริงเกี่ยวกับบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจในกรณีต่าง ๆ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยได้พบว่าบุคคลที่มีบทบาท มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนภายในชุมชนได้แก่

1. นาย จวี	ศิรินทร์
2. นาย นิกร	บัวคำ

3. นาย บุญเลี้ยง	บุตรคา
4. นาย บุญถึง	บุตรโคตร
5. นาย สงวน	คุณมี
6. หลวงพ่อ สุนทร	นวกิจ
7. นาย แสง	ภชาลี
8. นาย จันทา	ขอสวย
9. นาย วิเชียร	พันธุมย

จะ เห็นว่าผู้นำที่ได้จากการสัง เภตการณ์โดยคณาการตัดสินใจ เหตุการณ์ในปัจจุบัน (ระหว่างที่ทำการวิจัย) ผู้ที่มีบทบาทเด่น ๆ มีทั้งหมด 9 คน ในจำนวนนี้มีอยู่ 6 คนที่ถูก ระบุว่า เป็นผู้นำโดยคณาการตัดสินใจ เหตุการณ์ในอดีต แสดงให้เห็นว่าการค้นหาและระบุตัวผู้ นำโดยคณาการตัดสินใจ เหตุการณ์ในอดีต มีความใกล้เคียงกับการสัง เภตการณ์ของผู้วิจัย การ สัง เภตการณ์ของผู้วิจัยทำให้ค้นพบว่ามีผู้ที่มีบทบาทเด่น ๆ เพิ่มเข้ามาใหม่ 3 คน คือ หลวง พ่อสุนทร นวกิจ นายแสง ภชาลี และนายจันทา ขอสวย อย่างไรก็ตามผู้ที่มีบทบาทในการ ตัดสินใจ เหตุการณ์ในปัจจุบันมีมากกว่า 9 คน แต่ได้คัดเลือกเอามา 9 คน ที่มีบทบาท เด่น ๆ ในการชักจูงให้ประชาชนยอมรับ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามในเหตุการณ์สำคัญ ๆ เท่า นั้น

3. การตรวจสอบผลการคัดเลือกผู้นำจากวิธีการทั้งสองกับวิธีการคูที่ ตำแหน่ง

การค้นหาและคัดเลือกผู้นำโดยวิธีการคูที่ชื่อ เสี่ยงกับวิธีการคูที่ การตัดสินใจ ทำให้ได้ผู้นำชุมชนแบบสมบูรณ์ที่จะนำไปศึกษาวิเคราะห์ เกี่ยวกับอำนาจต่อไป แต่ก่อนที่จะนำไปศึกษาวิเคราะห์ต่อไปนั้น ผู้วิจัยได้นำผลการคัดเลือกของวิธีการทั้งสอง มาตรวจสอบกับวิธีการระบุตัวผู้นำโดยคูที่ตำแหน่ง ถ้าหากพบว่ามีผู้นำโดยตำแหน่งบางคนที่ยังไม่ได้ถูกคัดเลือกมาแต่ เมื่อผู้วิจัยพิจารณา เห็นว่า เขา เป็นผู้นำคนหนึ่งชุมชนก็อาจจะถูก พิจารณาให้มารวมกับผู้นำที่ได้จากการคัดเลือกด้วยวิธีการทั้งสอง เป็นผู้นำชุมชนแห่งนี้ไป ศึกษาวิเคราะห์ต่อไป อีกประการหนึ่งก็เป็นการตรวจสอบดูว่าผู้นำที่ได้คัดเลือกมาแล้วนั้น

เป็นผู้มีตำแหน่งอะไรบ้างในโครงสร้างทางสังคมของชุมชนแห่งนี้ ซึ่งผลการตรวจสอบ เป็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 ตรวจสอบผลการคัดเลือกผู้นำชุมชนในนสมบุรณ์กับวิธีการคู่มือที่ตำแหน่ง

ที่	ชื่อผู้นำ	โดยวิธีการคู่มือ ชื่อเสียง	โดยวิธีการคู่มือ การตัดสินใจ	การมีตำแหน่ง
1.	นาย จวี ศุขรินทร์	/	/	กำนัน, ผอ.ม.1
2.	นาย บุญเลี้ยง บุตรดา	/	/	สารวัตรกำนัน
3.	นาย นิกรณ์ ชวคำ	/	/	สารวัตรกำนัน
4.	นาย สุต กิตติกังวล	/	/	ผช.ผอ.ม.7
5.	นาย บุญถึง บุตรโคตร	/	/	ครู ค.ปด.
6.	นาย บุญทัน ฤทธิลือไกร	/	/	ผอ.ม.10
7.	นาย สมเกียรติ พระนคร	/	/	สาธารณสุขตำบล (หน.อนามัยตำบล)
8.	นาย จรูญ บัวคำ	/	-	กรรมการศึกษา
9.	นาย คำพัว สมบัติ	/	/	ผอ.ม.7
10.	นาย สมัย คำรัตน์	/	/	ผช.ผอ.ม.7
11.	หลวงพ่อบุณยานุภาพ	/	/	เจ้าอาวาสวัดศรี- เมืองธรรมคุณ (เจ้าคณะตำบล)
12.	นาย โผน สมบัติ	/	/	-
13.	นาย ชู บุตรเจริญ	/	/	กม.ม1
14.	นาย คำแดง สายแก้ว	-	-	กสศ.อสม.ม.10
15.	นาย สงวน คุณมี	/	/	กม.ม.1, อช.
17.	นาย สุทัศน์ จารุจิตร	/	/	-
18.	นาย จำรัส บัวคำ	/	-	กม.ม.7
19.	นาย บุญ สารักษ์	/	-	-

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ที่	รายชื่อผู้นำ	โดยวิธีการ คู่มือเสี่ยง	โดยวิธีการ คู่มือการตัดสินใจ	การมีตำแหน่ง
20.	นาย ขุน พุฒบุญ	/	-	กม.ม.1
21.	นาย ผง โพธิ์คำ	/	-	อดีต ผช.ผยบ.
22.	นาย มั่นส ทิหอคำ	/	/	ครูใหญ่ รร. โนน สมบูรณ์
23.	นาย วิเชียร พันธุ์มุย	-	/	ครู รร. โนน สมบูรณ์
24.	นาย โส บุตรจันทร์	-	/	-
25.	นาย บุญหนา วิเศษศิลป์	-	/	กม.ม.1
26.	นาย จำรัส จารุจิตร	-	/	อส.ม.7
27.	หลวงพ่อ สุนทร นวกิจ	-	/	เจ้าคณะอำเภอ- เมืองหนองคาย
28.	นาย แสง เกชาล	-	/	อดีต ผยบ.ม.7
29.	นายจันทา ขอสุข	-	/	-

ในการประชุมครั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าไม่ควรเพิ่มผู้มีตำแหน่งบางคน เข้าไป ให้เป็นผู้นำชุมชนที่จะใช้ศึกษาต่อไป เพราะเห็นว่าไม่มีผู้เหมาะสม ไม่ได้มีบทบาทสำคัญใน การชักจูง โน้มน้าวให้มีการยอมรับและปฏิบัติตามอัน เป็นลักษณะสำคัญของการ เป็นผู้นำตาม นิยามของการวิจัยนี้

4. สรุปผลการคัดเลือกผู้นำในชุมชนชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลง

จากการค้นหาและคัดเลือกผู้นำชุมชนโนนสมบูรณ์ด้วยวิธีการทั้ง 3

ที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ได้ผู้นำที่จะนำไปศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับอำนาจในชั้นต่อไป จำนวน 29 คน และมีรายชื่อดังนี้ คือ

1. นาย จวี	ศิษรินทร์
2. นาย บุญเลี้ยง	บุตรคา
3. นาย นิกรณ	บัวคำ
4. นาย สุต	กิตติกังวล
5. นาย บุญถึง	บุตรโคตร
6. นาย บุญทัน	ฤทธิ์สื่อไกร
7. นาย สม เกียรติ	พระนคร
8. นาย จรูญ	บัวคำ
9. นาย คำพัว	สมบัติ
10. นาย สมัย	คำรัตน์
11. หลวงพ่อโอกาส	ธรรมรส
12. นาย โผน	สมบัติ
13. นาย ชู	บุตรเจริญ
14. นาย คำแดง	สายแก้ว
15. นาย สงวน	คุณมี
16. นาย สุตศน	จารุจิตร
17. นาย เจริญ	เหง้าน้อย
18. นาย จำรัส	บัวคำ
19. นาย บุญ	สารักษ์
20. นาย ขุน	พลบุญ
21. นาย ผง	โพธิ์คำ
22. นาย มั่นส	ทีหอคำ
23. นาย วิเชียร	พันธมย์
24. นาย โส	บุตรจันทร์
25. นาย บุญหนา	วิเศษศิลป์

26.	นาย จำรัส	จารุจิตร
27.	หลวงพ่อ สุนทร	นวกิจ
28.	นาย แสง	เกาชาลี
29.	นาย จันทา	ขอสข

การค้นหาและคัดเลือกผู้นำในชุมชนชนบทกิ่งเมือง : ชุมชนศรีวิไล

1. ผู้นำโดยวิธีการคัดเลือกที่ชื่อเสียง

ชุมชนศรีวิไลมีครัวเรือนทั้งหมดจำนวน 579 ครัวเรือน (ศูนย์ประสานงานพัฒนาชนบทแห่งชาติ 2529) สามารถสอบถามข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนได้จริง 526 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.84 ของครัวเรือนทั้งหมดในชุมชนแห่งนี้ ที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้มี 53 ครัวเรือน ทั้งนี้เนื่องจากว่ามี 46 ครัวเรือนได้โยกย้ายไปประกอบอาชีพในท้องที่อื่น เป็นการชั่วคราวบางฤดูกาลแต่มีบางครัวเรือนที่อาจจะโยกย้ายไปเป็นการถาวรเพราะได้โยกย้ายไปเป็นเวลานานเกือบปีแล้ว ที่เหลืออีก 7 ครัวเรือนไม่ให้ความร่วมมือและไม่อำนวยความสะดวกที่เหมาะสมแก่การวิจัย

สำหรับผลการรวมคะแนนว่าใครบ้างที่ถูกระบุว่าเป็นผู้นำชุมชน หลังจากที่ได้พิจารณาตามเกณฑ์ในการคัดเลือก 2 ประการแล้ว ปรากฏว่ามีคะแนนลดหลั่นกันจากมากไปหาน้อย เป็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 ผู้นำโดยวิธีการคัดเลือกที่ชื่อเสียงของชุมชนศรีวิไล

รายชื่อผู้นำ	คะแนน	ลำดับที่	
นาย คารงค์	หวังหมักกลาง	146	1
นาย คำดี	ธรรมสุนา	133	2
นาย ทองยศ	นนทะภา	131	3

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายชื่อผู้นำ		คะแนน	ลำดับที่
นาย รัตนชัย	ภูคลองนาค (ยาว)	125	4
นาย สุทธิศล	นาซิค	118	5
นาย บุญ	แต่ธวัช	99	6
นาย สูญ	สุภามล	95	7
นาย สถาพร	พระนคร	92	8
นาย จันทรา	หัตถาตล	91	9
นาย หอม	จิตสัน เทะ	75	10
นาย เสียง	เรืองชัย	74	11
เจ้าอธิการทองพูน	สุภัทโร	70	12
พ.ต.ต. ไพรัช	จันทลีลา	69	13
นาย ศीलธรรม	คำอาจ	68	14
นาย บุญมา	ศรีวันคำ	60	15
นาย สมศรี	พานไสว	57	16
นาย เหลา	ผดาคเวช	55	17
นาง สมหวัง	แถวหมอ	55	18
นาย สุดใจ	บุญไชยโย	52	19
นาย ไพร	ติคมา	50	20
นาย เสถียร	อาจโยธา	47	21
นาย สมร	หัตถประกอบ	47	22
นาย ประยูร	โกกรัตน์	49	23
ค.ค. มั่น	บุตรโคตร	43	24
นาย สมัย	เขื่องสี	39	25
จ.ส.ต. ยุทธศาสตร์	วงศละ	37	26

จากการสอบถามหัวหน้าครัวเรือน ปรากฏว่ามีผู้ที่ถูกเสนอชื่อให้เป็นผู้นำทั้งนี้ จำนวน 65 คน แต่เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ในการคัดเลือกทั้งสองประการแล้ว พบว่ามีผู้ที่มีคะแนนอยู่ในเกณฑ์พิจารณาว่าเป็นผู้นำชุมชนโดยวิธีการคู้ที่ชื่อเสียง จำนวน 26 คน ตามตารางที่ 4.7 ที่ได้เสนอแล้วข้างต้น (รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ดูได้ในภาคผนวก ข. หัวข้อที่ ข.6 และ ข.6.1

2. ผู้นำโดยวิธีการคู้ที่การตัดสินใจ

ในการค้นหาและคัดเลือกผู้นำโดยวิธีการคู้ที่การตัดสินใจนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามเรื่องราวกรณีต่างๆ จากประชาชนภายในชุมชนว่า มีกรณีใดบ้างที่เป็นเรื่องราวที่มีผลกระทบต่อประชาชนภายในชุมชน ที่มีการถกเถียง โต้แย้ง พิจารณาผลดีผลเสียและความเหมาะสมที่ควรจะนำมาปฏิบัติในชุมชน พบว่ามีกรณีเรื่องราวต่างๆ อยู่ 10 กรณี เรียงลำดับจากเหตุการณ์ในปัจจุบันลงไปถึงอดีตพอที่จะจดจำกันได้ เป็นดังต่อไปนี้

- 2.1 ปี 2530 การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการปรับปรุงซ่อมแซม ศูนย์พัฒนาตำบล เพื่อให้เป็นที่ตั้งที่ทำการกิ่งอำเภอชั่วคราว พร้อมทั้งจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ต่างๆ
- 2.2 ปี 2529 การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการลอกหนองน้ำต้นเขิน ที่หนองแวงอันเป็นส่วนหนึ่งของโครงการมกช.
- 2.3 ปี 2528-2530 การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดตั้งและดำเนินการกลุ่มเยาวชนฝึกอาชีพ ตำบลศรีวิไล ซึ่งมีการตัดเย็บเสื้อผ้า ถักไหมพรม ช่างซ่อมเครื่องยนต์
- 2.4 ปี 2528 การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการรายได้และการต่อเติมชั้นล่าง สถานีตำรวจภูธรตำบลศรีวิไล

- 2.5 ปี 2523 - ปัจจุบัน การตัดสินใจเกี่ยวกับการสร้างตลาด-
สดศรีวิไล การลงมติที่ประชุมให้มีการยื่นขอประมูล
เพื่อเก็บเงินค่าตลาด และอื่นๆ
- 2.6 การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดงานวันสำคัญต่างๆ ทุกๆ ปี
เช่นการจัดงานวันเฉลิมพระชนพรรษาพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวและพระราชินี วันปิยะมหาราช ฯลฯ
- 2.7 การตัดสินใจเกี่ยวกับงานบุญชิงไฟ ทุกๆ ปี
- 2.8 การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดงาน (หารายได้) เนื่องใน
วันคล้ายวันก่อตั้งโรงเรียนศรีวิไลวิทยา ซึ่งมีการจัดขึ้น
ทุก ๆ ปี
- 2.9 การตัดสินใจเกี่ยวกับการสร้าง เสริม ซ่อมแซมและ
ทนุบำรุงอาคารสถานที่ในวัดต่าง ๆ
- 2.10 การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดงานบุญประจำปี เช่น บุญ-
มหาชาติ บุญกรู้น ฯลฯ

จากเหตุการณ์และเรื่องราวทั้ง 10 กรณีนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ให้ข่าวสำคัญ (key informants) จำนวน 25 คน (ดูรายชื่อผู้ให้ข่าวสำคัญของชุมชนศรีวิไลในภาคผนวก ข. หัวข้อที่ ข.3) ว่าในเหตุการณ์ กรณีต่าง ๆ เหล่านี้มีผู้ใดที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ บุคคลอื่นที่ให้การยอมรับ เชื้อพ้อง และปฏิบัติตามเขาให้ตอบมา 5 คน พร้อมทั้งเรียงลำดับความสำคัญตามบทบาทนี้ (ดูรายละเอียดแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 ในภาคผนวก ก. หัวข้อที่ ก.2 สำหรับชุมชนศรีวิไล)

ผลการรวมคะแนนเพื่อระบุว่าบุคคลใดได้รับการเสนอชื่อให้เป็นผู้ว่าโดยวิธี

การคู่มือการตัดสินใจ มีจำนวนถึง 66 คน แต่เมื่อได้พิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือกแล้วปรากฏว่ามีบุคคลที่มีคะแนนที่อยู่ในเกณฑ์ที่จะเป็นผู้นำจำนวน 29 คน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ข.หัวข้อที่ ข.9 และ ข.9.1.)

ตารางที่ 4.8 ผู้นำโดยวิธีการคู่มือการตัดสินใจของชุมชนศรีวิไล

รายชื่อผู้นำ	คะแนน	ลำดับที่
นาย ดำรงค์ หวังหมูกกลาง	957	1
นาย คำดี ธรรมสุนา	616	2
นาย ทองยศ นนทะภา	227	3
นาย เม็ง พันธุ์คุ้มเก่า	193	4
พ.ศ.ศ. ไพรัช จันทลีลา	159	5
นาย สุธิตล นาชิต	123	6
นาย อุทัย เจริญศรี	113	7
นาย วุฒิสาร พุทธวงศ์	93	8
นาย บุญ แต่ธวัช	93	9
นาย เพียร คงอุ้น	92	10
นาย สุกข์สัน เหล่ายนขาม	85	11
นาย จันทรา หัตถาตล	76	12
นาย วีระ ดวงปัญญา	72	13
เจ้าอธิการทองพูน สุกข์โร	70	14
นาย วีระชัย ชาติเจริญ	58	15
นาย บุญเหลือ โพธิ์สว่าง	51	16
นาย พันธุ์ คงอุ้น	50	17
นาย สุนัย สุภามูล	46	18
นาย จันทร ธรรมเจริญ	44	19

รายชื่อผู้นำ	คะแนน	ลำดับที่	
นาย รัตนชัย	ภูคลองนาค	36	20
นาย จันทร์ดา	ศรีวันคำ	33	21
นาย เลียง	เรืองชัย	30	22
นาย สมร	หัตถประกอบ	20	23
นาย ศीलธรรม	คำอาจ	11	24
นาย บุญมา	ศรียืนคำ	11	25
นาย สุคใจ	บุญไชยโย	10	26
นาย สมศรี	บานไสว	9	27
นาย สภาพร	พระนคร	8	28
นาย ไพร	ติตมา	6	29

จากตารางที่ 4.8 จะเห็นว่าคะแนนที่ได้รับของผู้นำแต่ละคนมีความแตกต่างกันอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากการมีบทบาทในการตัดสินใจในกรณีต่าง ๆ แตกต่างกันมาก ทั้งในแง่ของความคิด และระดับอำนาจอิทธิพลในการผลักดันการตัดสินใจให้เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการนั่นเอง ตัวอย่างเช่น นาย คำรงค์ หวังหมูกกลาง ซึ่งมีตำแหน่งเป็นกำนันด้วย เมื่อมีเหตุการณ์และกรณีต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในชุมชน นายคำรงค์ก็เข้าร่วมแทบทุกครั้ง และมีบทบาทอย่างสำคัญในทุก ๆ เรื่อง ฉะนั้นคะแนนที่นายคำรงค์ได้รับจำนวน 957 คะแนน จึงแตกต่างจากผู้ที่มีคะแนนเป็นอันดับสอง และอันดับสามเป็นอย่างมาก ผู้นำคนอื่น ๆ ก็มีคะแนนลดหลั่นกันลงมาตามลำดับ (สำหรับวิธีการคิดคะแนนผู้นำโดยวิธีการนี้ ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ข. หัวข้อที่ ข.12)

ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งก็คือ ผู้นำโดยวิธีการดูที่การตัดสินใจที่ได้ใหม่ทั้ง 29 คนนี้ มีจำนวนถึง 18 คน ที่ได้รับการระบุให้เป็นผู้ว่าโดยการดูที่ชื่อเสียง (ดูตารางที่ 4.7 และ ตารางที่ 4.8)

สำหรับ เหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (ระหว่างที่ทำการวิจัย) ผู้

วิจัยได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในชุมชนแห่งนี้มีการประชุมพิจารณา ปัญหาต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ในเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงที่ต้องมีการตัดสินใจร่วมกัน เพราะว่า เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชนทุกคนภายในชุมชน

เนื่องจากชุมชนแห่งนี้ เป็นชุมชนใหญ่มีครัวเรือนถึง 579 ครัวเรือน มี ส่วนราชการต่าง ๆ ตั้งอยู่ ภายในชุมชนประกอบไปด้วยหมู่บ้าน 3 หมู่บ้าน * ฉะนั้นการประชุมพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ภายในชุมชนจึงเป็นการประชุมเฉพาะบุคคลที่มีความสำคัญ ผู้นำชุมชนที่สำคัญทั้งที่เป็นผู้นำที่เป็นข้าราชการและผู้นำที่เป็นกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ทั้ง 3 รวมทั้งผู้นำที่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ แต่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ความสาม สามารถหรือมีทรัพยากรบางอย่าง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปภายในชุมชน เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเป็นการเสริมกันไม่น้อย นอกจากว่ามีประชาชนบางคนที่มีความสนใจและเกี่ยวข้องกับปัญหานั้นอย่างแท้จริง ที่ประชุมก็จะเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้นั้น เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นได้ เป็นครั้งคราวแล้วแต่กรณี การประชุมตัดสินใจปัญหาในที่ประชุม โดยทั่ว ๆ ไปจะไม่ใช้วิธีการลงมติ แต่จะใช้เสียงส่วนใหญ่ของผู้เข้าร่วมประชุมโดยไม่นับคะแนนในที่ประชุม แต่ใช้สังเกตปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วมประชุมและค่านิยมของคนส่วนใหญ่ ข้อสังเกตเกี่ยวกับการประชุมก็คือ ผู้นำที่เป็นข้าราชการมักจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการชี้นำความคิดของที่ประชุม แม้ว่าผู้นำที่เป็นข้าราชการนั้น จะไม่ได้เข้าร่วมประชุมในทุก ๆ ครั้ง แต่เมื่อเข้าร่วมก็จะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการชี้นำแนวทางการตัดสินใจปัญหาของที่ประชุมในครั้งนั้นๆ สำหรับสถานที่ประชุมส่วนใหญ่มักจะใช้ที่ทำการศูนย์พัฒนาตำบล (ศพต.) ซึ่งมีลักษณะคล้ายๆ เป็นห้องประชุมตั้งอยู่ในอาณาเขตของ

* ชุมชนศรีวิไล เป็นที่ตั้งของที่ทำการตำบลศรีวิไล ภายในชุมชนประกอบไปด้วยหมู่บ้านที่ทางราชการกำหนด เพราะแบ่งแยกอาณาหน้าที่การปกครองออกเป็น 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1, หมู่ 2 และหมู่ 3 โดยที่ทั้ง 3 หมู่บ้าน ต่างก็มีคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) แต่ละชุดเป็นของตนเองซึ่งไม่ซ้ำกันและต่างก็ทำหน้าที่อย่างเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกัน ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อประชาชนทั้ง 3 หมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านทั้งสามชุด จะมาประชุมเพื่อพิจารณาตัดสินใจปัญหาาร่วมกัน (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับชุมชนศรีวิไลในบทที่ 3)

โรงเรียนศรีวิไลวิทยา แต่ถ้ที่การประชุมเร่งด่วนหรือมีผู้เข้าร่วมประชุมไม่มากนักก็จะใช้ที่ทำการศาล(บ้านกำนัน) เป็นที่ประชุม การประชุมประเภทหลังนี้ มักจะประชุมในตอนกลางคืน และมีไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับการประชุมประเภทแรก

จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ อันได้แก่การตัดสินใจเกี่ยวกับการสร้างเสริม และปรับปรุงศูนย์พัฒนาตำบล (ศพด.) การตัดสินใจเกี่ยวกับการขุดลอกหนองน้ำ การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดงานบุญั้งไฟ การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดงานวันสำคัญต่าง ๆ (เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชินี วันปิยะมหาราช ฯลฯ) และการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดงานบุญประจำปี (เช่น บุญมหาชาติ บุญกรู้น ฯลฯ) ผู้วิจัยพบว่าที่ประชุมไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจดบันทึก และรายงานการประชุมมากนัก แม้จะมีการจดบันทึกแต่ก็ไม่มีรายละเอียดว่าใครพูดอะไร อย่างไร ใครมีบทบาทอย่างไร รายงานการประชุมระบุเพียงว่าเรื่องที่ประชุมคือเรื่องอะไร ผลสรุปเป็นอย่างไร และผลสรุปนั้นบางครั้งก็ไม่ได้ปฏิบัติตาม เนื่องจากทำได้ยากในทางปฏิบัติ เมื่อมีปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะมีกรหยบายกปัญหาขึ้นมาพิจารณากันใหม่ในที่ประชุมกลุ่มเล็ก ๆ เฉพาะบุคคลที่ใกล้ชิดบางคนเท่านั้น ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการณ์ตัดสินใจในกรณีต่าง ๆ ในหลาย ๆ รูปแบบที่เกิดขึ้นจริงและได้พบว่า บุคคลที่มีบทบาทสำคัญมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปฏิบัติงานต่าง ๆ ภายในชุมชนได้แก่

1. นาย คำรงค์	หวังหมู่กลาง
2. นาย บุญเหลือ	โพธิ์สว่าง
3. นาย เม็ง	พันธ์คุ้มเก่า
4. นาย ทองยศ	นนทะทา
5. นาย อุทัย	เจริญศรี
6. นาย สุศุใจ	บุญไชโย
7. นาย รัตนชัย	ภูคลองนาค
8. นาย คำดี	ธรรมสุนา
9. เจ้าอธิการทองพูน	สุภัทโร
10. นาย สมร	หัตถประกอบ
11. นายจันดา	ศรีวันคำ

12.	นาย ศीलธรรม	คำอาจ
13.	นาย ไพร	ติตมา
14.	นาย วีระ	ดวงปัญญา

จะเห็นว่าผู้นำที่ได้จากการสังเกตการณ์โดยผู้ตัดสินใจเหตุการณ์ในปัจจุบัน (ระหว่างที่ทำการวิจัย) ผู้ที่มีบทบาทเด่น ๆ มีทั้งหมด 14 คน ซึ่งทั้งหมดถูกระบุว่าเป็นผู้นำ โดยผู้ตัดสินใจเหตุการณ์ในอดีต แสดงให้เห็นว่าการค้นหาและระบุตัวผู้นำโดยผู้ตัดสินใจเหตุการณ์ในอดีตมีความใกล้เคียงกับการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย อย่างไรก็ตามผู้ที่มิบทบาทในการตัดสินใจเหตุการณ์ในปัจจุบันมีมากกว่า 14 คน แต่ได้คัดเลือกเอามาเท่านี้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นผู้มีบทบาทเด่นจริง ๆ ในการชักจูงใจให้ประชาชนยอมรับ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามในเหตุการณ์สำคัญ ๆ เท่านั้น

3. การตรวจสอบผลการคัดเลือกผู้นำจากวิธีการทั้งสองกับวิธีการดูที่ตำแหน่ง

การค้นหาและคัดเลือกผู้นำโดยวิธีการดูที่ชื่อเสียงกับวิธีการดูที่การตัดสินใจทำให้ได้ผู้นำชุมชนศรีวิไล ที่จะนำไปศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับอำนาจต่อไป แต่ก่อนที่จะนำไปศึกษาวิเคราะห์ต่อไปนั้น ผู้วิจัยได้นำผลการคัดเลือกด้วยวิธีการทั้งสองมาตรวจสอบกับวิธีการระบุ ผู้นำโดยดูที่ตำแหน่ง ถ้าหากพบว่ามีผู้นำโดยตำแหน่งบางคนที่ยังไม่ได้ถูกคัดเลือกมาแต่เมื่อผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า เขาเป็นผู้นำคนหนึ่งในชุมชนก็อาจจะถูกพิจารณาให้มารวมกับผู้นำที่ได้จากการคัดเลือกด้วยวิธีการทั้งสอง เป็นผู้นำชุมชนแห่งนี้ไปศึกษาวิเคราะห์ต่อไป อีกประการหนึ่งก็เป็นการตรวจสอบดูว่าผู้นำที่ได้คัดเลือกมาแล้วนั้น เป็นผู้มีตำแหน่งอะไรบ้างในโครงสร้างทางสังคมของชุมชนแห่งนี้ ซึ่งผลการตรวจสอบเป็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ตรวจสอบผลการคัดเลือกผู้นำชุมชนศรีวิไลกับวิธีการดูแลที่ตำแหน่ง

ที่	ชื่อผู้นำ	โดยวิธีการดูแล ที่ชื่อเสียง	โดยวิธีการดูแล ที่การตัดสินใจ	การมีตำแหน่ง	
1.	นาย คำรงค์	หวังหมั่งกลาง	/	/	กำนัน, ฅญบ.ม.1
2.	นาย คำดี	ธรรมสุณา	/	/	ฅญบ.ม.2
3.	นาย ทองยศ	นนทะภา	/	/	ฅญบ.ม.3
4.	นาย รัตนชัย	ภูคลองนาค	/	/	-
5.	นาย สุทธิศล	นาชิต	/	/	ครูใหญ่ รร.บ้าน ศรีวิไล
6.	นาย บุญ	แต่ธวัช	/	/	ฅช.ฅญบ.ม.2
7.	นาย สูญ	สุภามุล	/	/	กม.ม.2
8.	นาย สถาพร	พระนคร	/	/	อดีตหัวหน้าสถานี อนามัยตำบล
9.	นาย จันทรา	หัตถาดล	/	/	ฅช.ฅญบ.ม.2
10.	นาย หอม	ชิตสันเทีะ	/	-	-
11.	นาย เสียง	เรืองชัย	/	/	อดีตกำนัน
12.	เจ้าอธิการทองพูน	สุภัทโร	/	/	เจ้าคณะตำบล
13.	พ.ต.ต.ไพรัช	จันทรลีลา	/	/	สว.สภต.
14.	นาย ศีลธรรม	คำอาจ	/	/	ฅช.ฅญบ.ม.3
15.	นาย บุญมา	ศรีวันคำ	/	/	กม.ม.3
16.	นาย สมศรี	พานไสว	/	/	กสต.
17.	นาย เหลา	ผดาคเวช	/	-	-
18.	นาย สมหวัง	แกวมอ	/	-	-
19.	นาย สุดใจ	บุญไชยโย	/	/	ครู คปต.
20.	นาย ไพร	ติตมา	/	/	กม.ม.1, กรรมการศึกษา

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ที่	ชื่อผู้นำ	โดยวิธีการคู ที่ชื่อ เสียง	โดยวิธีการคู ที่การตัดสินใจ	การมีตำแหน่ง	
21.	นาย เสถียร	อาจโยธา	/	-	อาสาพัฒนาปศุสัตว์
22.	นาย สมร	หัตถประกอบ	/	/	กม.ม.2
23.	นาย ประยูร	โกรรรัตน์	/	-	กม.ม.2
24.	ค.ต.มัน	บุตรโคตร	/	-	ตำรวจ
25.	นาย สมัย	เบืองลี	/	-	-
26.	จ.ส.ต.ยุทธศาสตร์	วงสละ	/	-	ตำรวจ
27.	นาย เม็ง	พันธุ์คุ้ม เก่า	-	/	กสศ.อชต.
28.	นาย อุทัย	เจริญศรี	-	/	พัฒนากร
29.	นาย วุฒิสาร	พุทธวงศ์	-	/	อดีตอาจารย์ใหญ่ รร.ศรีวิไล
30.	นาย เพียร	คงอุ้น	-	/	กม.ม.2
31.	นาย สุกข์	เหล่าชนขาม	-	/	อสม.
32.	นาย วีระ	ดวงปัญญา	-	/	กสศ.
33.	นายวีระชัย	ชาติเจริญ	-	/	อดีต สจ.
34.	นาย บุญเหลือ	โพธิสว่าง	-	/	อดีต สจ.
35.	นาย พันธุ์	คงอุ้น	-	/	อดีตกำนัน
36.	นาย จันทร	ธรรมเจริญ	-	/	-
37.	นาย จันทรดา	ศรีวันคำ	-	/	กม.ม.2

ในกรณีชุมชนแห่งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าผู้ที่มีตำแหน่งบางคนสมควรได้รับการพิจารณาให้เป็นผู้นำชุมชน คือ นายบุญรวม อาจโยธา ซึ่งมีตำแหน่งเป็นสารวัตรกำนัน เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในด้านต่าง ๆ ในฐานะตัวแทนของกำนันคือนายดำรงค์ หวังหมักกลาง) การที่นายบุญรวมไม่ได้รับการระบุตัวว่าเป็นผู้นำโดยวิธีการคูที่ชื่อ เสียง และวิธีการคูที่การ

ตัดสินใจนั้นก็อาจเป็นเพราะว่า คนอื่น ๆ เข้าใจว่าการกระทำของบุญรวม ก็คือการกระทำของกำนันนั่นเอง ซึ่งมีผลทำให้นายคารงได้รับคะแนนสูงสุดในการระบุดำเนินงานจากทั้งสองวิธี ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า นายบุญรวม เป็นผู้นำคนหนึ่งสมควรจะถูกนำไปศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับอำนาจต่อไป

4. สรุปผลการคัดเลือกผู้นำในชุมชนชนบททั้ง เมือง

จากการค้นหาและคัดเลือกผู้นำชุมชนศรีวิไลด้วยวิธีการทั้ง 3 ที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ได้ผู้นำที่จะนำไปศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับอำนาจเงินขึ้นต่อไป จำนวน 38 คน และมีรายชื่อดังนี้คือ

1. นาย คารงค	หวังหมุกกลาง
2. นาย คำดี	ธรรมสุณา
3. นาย ทองยศ	บนทะภา
4. นาย รัตนชัย	ภูคลองนาค
5. นายสุทธิศล	นาชิต
6. นาย บุญ	แต่ธวัช
7. นาย สุธ	สุภามูล
8. นาย สถาพร	พระนคร
9. นาย จันทรา	หัตถาดล
10. นาย หอม	จิตสัน เหะ
11. นาย เสียง	เรืองชัย
12. เจ้าอธิการทองพูน	สุภัทโร
13. พ.ต.ต.ไพรัช	จับทลีลา
14. นาย ศีลธรรม	คำอาจ
15. นาย บุญมา	ศรีวันคำ
16. นาย สมศรี	พานไสว
17. นาย เหลา	ผดาคเวช

18.	นาง สมหวัง	แถวหมอ
19.	นาย สุดใจ	บุญไชยโย
20.	นาย ไพโร	ติตมา
21.	นาย เสถียร	อาจโยธา
22.	นายสมร	หัดประกอบ
23.	นาย ประยูร	ไกรรัตน์
24.	ค.ต. มั่น	บุตรโคตร
25.	นาย สมัย	เมืองลี
26.	จ.ส.ต. ยุทธศาสตร์	วงสละ
27.	นาย เม็ง	พันธุ์คุ้ม เก่า
28.	นาย อุทัย	เจริญศรี
29.	นาย วุฒิสาร	พุทธาวงศ์
30.	นาย เพียร	คงอุ้น
31.	นาย สุกข์	เหล่ายนขาม
32.	นาย วีระ	ดวงปัญญา
33.	นาย วีระชัย	ชาติเจริญ
34.	นาย บุญเหลือ	โพธิสว่าง
35.	นาย พันธุ์	คงอุ้น
36.	นาย จันทร์	ธรรมเจริญ
37.	นาย จันทร์คำ	ศรีวันคำ
38.	นาย บุญรวม	อาจโยธา

สรุปการค้นหามุขน่าชุมชน

มุขน่าชุมชนคือ บุคคลที่ผู้อื่นให้การยอมรับ เชื่อฟัง และปฏิบัติตาม เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ในการวิจัยนี้ได้ใช้วิธีการค้นหาและระบุตัวมุขน่าชุมชน 3 วิธี คือ วิธีการระบุตัวมุขน่าโดยการดูที่ชื่อเสียง วิธีการระบุตัวมุขน่าโดยดูที่การตัดสินใจ และวิธีการระบุตัวมุขน่าโดยดูที่ตำแหน่ง ซึ่งผลของการระบุตัวมุขน่า

ด้วยวิธีการทั้ง 3 ทำให้ได้ผู้นำที่จะนำไปศึกษาต่อไปในแต่ละชุมชนดังนี้ คือ

ชุมชนชนบทดั้งเดิม ได้ผู้นำจำนวน	19 คน
ชุมชนชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลง ได้ผู้นำจำนวน	29 คน
ชุมชนชนบททั้งเมือง ได้ผู้นำจำนวน	38 คน

ฉะนั้นผู้นำชุมชนชนบททั้งหมด จำนวน 86 คนนี้ จะได้นำไปศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับอำนาจต่อไป ซึ่งจะเป็นการค้นหำปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจ (ทรัพยากรทางการเมือง) และการใช้ปัจจัยเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ เพื่อสร้างอำนาจให้กับตนเอง ซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป.